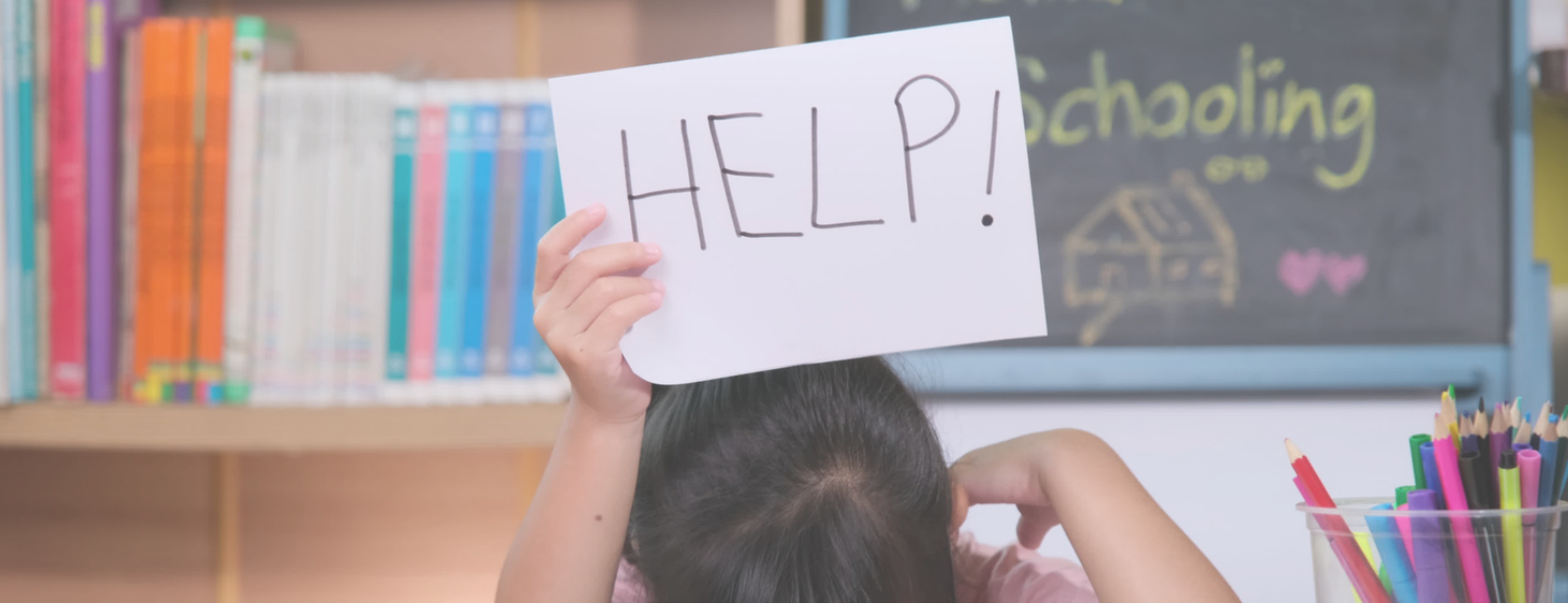




ŞİŞLİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ



ŞİŞLİ İLÇESİ RİSK HARİTASI SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRMELERİ

ARALIK, 2023

Bu çalışma; İstanbul İli Şişli İlçesi hizmet bölgesinde bulunan okul/kurumlarda öğrencilerin risk gruplarında yer alma durumlarını, grup ve birey bazında yapılacak çalışmaları belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Öğrencilerin bir bütün olarak gelişimlerini desteklemek ve gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek risk etmenlerini azaltmak, koruyucu etmenleri artırmak amacıyla sunulan hizmetler gelişimsel ve önleyici hizmetler içerisinde yer almaktadır. Risk faktörlerinin, önleyici hizmetler kapsamında değerlendirilmesi ve yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi planlanmaktadır. Yapılan değerlendirmenin, önleyici çalışmaların planlanmasında referans veri oluşturmak için fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Planlanan çalışmalar sayesinde öğrencilerin gelişimlerinin olumlu yönde etkilenmesi, eğitimin daha verimli sunulması, rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin artırılması, mevcut sorunların azaltılması öngörülmektedir.

Bu değerlendirme raporunun örnekleme; ŞİŞLİ Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet bölgesinde yer alan ve okul risk haritasını e-form üzerinden kurumumuza gönderen 71 okuldaki elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerince doldurulan ve okul pdr servisine teslim edilen “Sınıf Risk Haritası Formu” (Toplam 35 Madde).

Okul pdr servisinde sınıf rehber öğretmenlerinin teslim ettiği “Sınıf Risk Haritası” raporlarındaki verilerin girilmesiyle oluşan “Okul Risk Haritası Formu” (Toplam 35 Madde).

İlgili risk haritası formu için: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_06/09152915_FORM_HARYTASI-08.06.2023.pdf

YASAL DAYANAK:

- ✚ Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (18.Madde- m; 21.Madde (4)-b/3; 23.Madde 1-d)
- ✚ Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönergesi (5.Madde (3)-b/2)

RİSK HARİTASI SORULAR

| | | | |
|----|--|----|--|
| 1 | Anne en fazla ilkokul mezunu | 22 | Ailesi mevsimlik işçi olan |
| 2 | Baba en fazla ilkokul mezunu | 23 | Aile içi şiddete maruz kalan |
| 3 | Tek çocuk olan | 24 | Özel Yetenekli tanısı olan |
| 4 | 5 ve üstü kardeşi olan | 25 | Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan |
| 5 | Anne ve babası ayrı yaşayan | 26 | Süreğen hastalığı olan |
| 6 | Anne ve babası boşanmış olan | 27 | Ruhsal hastalığı olan |
| 7 | Yalnızca annesi ile yaşayan | 28 | Danışmanlık Tedbir Kararı Olan |
| 8 | Yalnızca babası ile yaşayan | 29 | Eğitim Tedbir Kararı Olan |
| 9 | Annesi hayatta olmayan | 30 | Maddi Sıkıntı Yaşayan |
| 10 | Babası hayatta olmayan | 31 | Sürekli Devamsız olan |
| 11 | Anne ve babası hayatta olmayan | 32 | Bir işte çalışan |
| 12 | Şehit çocuğu | 33 | Akademik Başarısı Düşük |
| 13 | Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan | 34 | Riskli akran grubuna dâhil olan |
| 14 | Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan | 35 | Diğer |
| 15 | Koruyucu aile gözetiminde olan | | |
| 16 | Sevgi Evlerinde kalan | | |
| 17 | Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan | | |
| 18 | Ailesinde süreğen hastalığı olan | | |
| 19 | Ailesinde ruhsal hastalığı olan | | |
| 20 | Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde) | | |
| 21 | Ailesinde cezai hükmü bulunan | | |

RİSK HARİTASI VERİLERİ (İLÇE GENELİ)

| | | % | | % | |
|----|--|--------|----|--|-------|
| 1 | Anne en fazla ilkokul mezunu | 12,955 | 22 | Ailesi mevsimlik işçi olan | 0,098 |
| 2 | Baba en fazla ilkokul mezunu | 11,661 | 23 | Aile içi şiddete maruz kalan | 0,137 |
| 3 | Tek çocuk olan | 12,278 | 24 | Özel Yetenekli tanısı olan | 0,573 |
| 4 | 5 ve üstü kardeşi olan | 3,683 | 25 | Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan | 2,141 |
| 5 | Anne ve babası ayrı yaşayan | 4,8 | 26 | Süreğen hastalığı olan | 2,733 |
| 6 | Anne ve babası boşanmış olan | 6,856 | 27 | Ruhsal hastalığı olan | 0,601 |
| 7 | Yalnızca annesi ile yaşayan | 5,417 | 28 | Danışmanlık Tedbir Kararı Olan | 0,112 |
| 8 | Yalnızca babası ile yaşayan | 0,947 | 29 | Eğitim Tedbir Kararı Olan | 0,076 |
| 9 | Annesi hayatta olmayan | 0,322 | 30 | Maddi Sıkıntı Yaşayan | 4,177 |
| 10 | Babası hayatta olmayan | 0,934 | 31 | Sürekli Devamsız olan | 1,507 |
| 11 | Anne ve babası hayatta olmayan | 0,044 | 32 | Bir işte çalışan | 2,228 |
| 12 | Şehit çocuğu | 0,025 | 33 | Akademik Başarısı Düşük | 6,727 |
| 13 | Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan | 0,347 | 34 | Riskli akran grubuna dâhil olan | 0,516 |
| 14 | Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan | 0,167 | 35 | Diğer | 0,145 |
| 15 | Koruyucu aile gözetiminde olan | 0,033 | | | |
| 16 | Sevgi Evlerinde kalan | 0,014 | | | |
| 17 | Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan | 0,011 | | | |
| 18 | Ailesinde süreğen hastalığı olan | 4,123 | | | |
| 19 | Ailesinde ruhsal hastalığı olan | 0,797 | | | |
| 20 | Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde) | 0,38 | | | |
| 21 | Ailesinde cezai hükmü bulunan | 0,486 | | | |

RİSK HARİTASI VERİLERİ (DEVLET OKULLARI)

| | | % | | | % |
|----|--|--------|----|--|-------|
| 1 | Anne en fazla ilkokul mezunu | 12,366 | 22 | Ailesi mevsimlik işçi olan | 0,098 |
| 2 | Baba en fazla ilkokul mezunu | 10,992 | 23 | Aile içi şiddete maruz kalan | 0,112 |
| 3 | Tek çocuk olan | 8,040 | 24 | Özel Yetenekli tanısı olan | 0,513 |
| 4 | 5 ve üstü kardeşi olan | 3,320 | 25 | Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan | 2,010 |
| 5 | Anne ve babası ayrı yaşayan | 3,980 | 26 | Süreğen hastalığı olan | 2,430 |
| 6 | Anne ve babası boşanmış olan | 5,280 | 27 | Ruhsal hastalığı olan | 0,363 |
| 7 | Yalnızca annesi ile yaşayan | 3,986 | 28 | Danışmanlık Tedbir Kararı Olan | 0,112 |
| 8 | Yalnızca babası ile yaşayan | 0,786 | 29 | Eğitim Tedbir Kararı Olan | 0,071 |
| 9 | Annesi hayatta olmayan | 0,251 | 30 | Maddi Sıkıntı Yaşayan | 4,024 |
| 10 | Babası hayatta olmayan | 0,781 | 31 | Sürekli Devamsız olan | 1,433 |
| 11 | Anne ve babası hayatta olmayan | 0,027 | 32 | Bir işte çalışan | 2,214 |
| 12 | Şehit çocuğu | 0,022 | 33 | Akademik Başarısı Düşük | 6,026 |
| 13 | Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan | 0,276 | 34 | Riskli akran grubuna dâhil olan | 0,475 |
| 14 | Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan | 0,147 | 35 | Diğer | 0,142 |
| 15 | Koruyucu aile gözetiminde olan | 0,022 | | | |
| 16 | Sevgi Evlerinde kalan | 0,011 | | | |
| 17 | Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan | 0,008 | | | |
| 18 | Ailesinde süreğen hastalığı olan | 3,822 | | | |
| 19 | Ailesinde ruhsal hastalığı olan | 0,702 | | | |
| 20 | Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde) | 0,339 | | | |
| 21 | Ailesinde cezai hükmü bulunan | 0,481 | | | |

RİSK HARİTASI VERİLERİ (ÖZEL OKULLAR)

| | | % | | % | |
|----|--|--------|----|--|-------|
| 1 | Anne en fazla ilkokul mezunu | 0,1456 | 22 | Ailesi mevsimlik işçi olan | 0 |
| 2 | Baba en fazla ilkokul mezunu | 0,085 | 23 | Aile içi şiddete maruz kalan | 0,005 |
| 3 | Tek çocuk olan | 4,259 | 24 | Özel Yetenekli tanısı olan | 0,106 |
| 4 | 5 ve üstü kardeşi olan | 0,317 | 25 | Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan | 0,066 |
| 5 | Anne ve babası ayrı yaşayan | 0,811 | 26 | Süreğen hastalığı olan | 0,21 |
| 6 | Anne ve babası boşanmış olan | 1,474 | 27 | Ruhsal hastalığı olan | 0,232 |
| 7 | Yalnızca annesi ile yaşayan | 1,357 | 28 | Danışmanlık Tedbir Kararı Olan | 0 |
| 8 | Yalnızca babası ile yaşayan | 0,139 | 29 | Eğitim Tedbir Kararı Olan | 0,005 |
| 9 | Annesi hayatta olmayan | 0,066 | 30 | Maddi Sıkıntı Yaşayan | 0,044 |
| 10 | Babası hayatta olmayan | 0,128 | 31 | Sürekli Devamsız olan | 0,016 |
| 11 | Anne ve babası hayatta olmayan | 0,16 | 32 | Bir işte çalışan | 0,005 |
| 12 | Şehit çocuğu | 0,003 | 33 | Akademik Başarısı Düşük | 0,582 |
| 13 | Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan | 0,068 | 34 | Riskli akran grubuna dâhil olan | 0,011 |
| 14 | Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan | 0,019 | 35 | Diğer | 0,003 |
| 15 | Koruyucu aile gözetiminde olan | 0,011 | | | |
| 16 | Sevgi Evlerinde kalan | 0 | | | |
| 17 | Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan | 0,003 | | | |
| 18 | Ailesinde süreğen hastalığı olan | 0,172 | | | |
| 19 | Ailesinde ruhsal hastalığı olan | 0,096 | | | |
| 20 | Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde) | 0,035 | | | |
| 21 | Ailesinde cezai hükmü bulunan | 0,003 | | | |

DEĞERLENDİRME

Elde edilen veriler incelendiğinde, aşağıda belirtilen maddelerin frekanslarının yüksek oluşu dikkat çekmektedir;

- ✓ Anne en fazla ilkokul mezunu
- ✓ Baba en fazla ilkokul mezunu
- ✓ Maddi sıkıntı yaşayan
- ✓ Akademik başarısı düşük
- ✓ Anne ve babası boşanmış olan

Anne-Baba ilkokul mezunu

Bireylerin sosyal, psikolojik ve zihinsel gelişimleri düşünüldüğünde ebeveynlerin rolü yadsınamaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bebeklik döneminden başlayarak yetişkinlik dönemine uzanan süreç içerisinde insan birçok davranışı, becerisi ve anlayışını ailesinden edindiği bilgiler çerçevesinde geliştirir. Bireyler problem çözebilme becerisi, neden sonuç ilişkisi kurabilme, sosyal ilişkilerini düzenleme, öğrenme metotları vb. becerilerin temellerini ailede atar ve bunları uygular. Bunun sonucu olarak; eğitim-öğretim olanaklarına ulaşamamış ya da eksik kalmış ebeveynlerin; çocuklarını, bu becerilerin gelişimi konusunda yeteri kadar destekleyemedikleri gözlenmektedir.

Değişen ve gelişen teknoloji, eğitim-öğretim materyallerine kolay erişim sonrasında, ailelerinin bu desteğine çocukların daha az ihtiyaç duydukları bilinmektedir fakat sağlıklı bir duygusal gelişim ve aile içi iletişimin kuvvetli olabilmesi adına bu desteğin belirli ölçülerde sürmesi gerekmektedir. Anne babaların çocuklarıyla var olan iletişimlerini daha sağlıklı yönetebilmeleri için kendi kişisel gelişimlerine de özen göstermeleri gerekmektedir.

Maddi sıkıntı yaşayan

Yoksulluk ve yoksunluğun bireylerin özellikle çocukların gelişimi üzerindeki etkisi tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların yoksullukla karşılaşma ve yoksulluğun olumsuz etkilerine maruz kalma riski yetişkinlere göre daha yüksektir. Yoksulluk içinde yetişmek, çocukları sağlıklı yaşama, büyüme ve gelişme açısından gerekli imkânlardan yoksun bırakmaktadır. Yoksulluk içinde yaşamak çocukların beslenme, hastalık ve kazalardan korunma, sağlıklı yaşama, büyüme ve gelişme açısından gerekli olanaklardan yoksun kalmalarına neden olmaktadır. Yoksul aileler çocuklarına gelişimleri için yeterli olanağı veremedikleri gibi onları erken yaşta çalışmaya zorlamaktadırlar. Çocukluk döneminde yaşanan yoksulluk çoğu zaman yetişkinlik döneminde yaşanan yoksulluğun habercisi olmaktadır.

Bu konu ile ilgili aşağıda yer alan yayınlar incelendiğinde, konu ile ilgili daha geniş bilgiye ve fikre sahip olunacağı düşünülmektedir:

- 📖 Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) “Zenginliğin Ortasında Çocuk Yoksulluğu” raporu
- 📖 BERKMAN, K. (2023), “Yoksulluğun Yaşanan Boyutu: Türkiye’de Çocuk Maddi Yoksunluğunun Analizi”
- 📖 Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, 2014, “Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerine Çok Boyutlu Etkileri”

Akademik başarısı düşük

Okul başarısının düşüklüğü birçok nedene bağlı olabilir. Okul başarısının düşüklüğü tanımlanırken bir nedene bağlı kalmak ve öyle değerlendirmek doğru bir yöntem değildir.

- 📖 Bireysel; zihinsel gelişim, fiziksel ya da fizyolojik yetersizlikler, öğrenme güçlükleri, performans yetersizliği,
- 📖 Sosyal; aileyi kaynak alan problemler, maddi yetersizlikler, okulun niteliğinden doğan sebepler, yetişkin tutumları, sosyo-politik sorunlar, içinde bulunulan sosyal grubun eğitim-öğretim düzeyi

vb. nedenler okul başarısının düşük oluşuna yol açabilmektedir.

Anne-babası boşanmış olan

Ailenin boşanma sonucunda parçalanması; anne babanın birlikte inşa edeceği sıcak ve samimi ilişki, iyi iletişim, paylaşım, dayanışma, yakın ilgi ve sevgiden çocuğun yoksun kalmasına neden olmaktadır. Toplumun en küçük yapı taşı olan aile, insan hayatını etkileyen en önemli unsurdur aslında. Çocuk en iyi şekilde aile ortamında eğitim almakta ve kişilik gelişimi burada şekillenmektedir. Giderek artan parçalanmış ailelerde yetişen çocuklar davranış bozuklukları sergileyebilmekte ve ruhsal sorunlar yaşayabilmektedirler.

Aile ortamı bozulan çocuk, bunu okul ortamına da yansıtmakta ve ailede başlayan sorunlar okulda da devam edebilmektedir.

Bu duruma aksi örnekler de yok değildir. İlişkilerin koptuğu, fiziksel ve psikolojik sorunların sürekli yaşandığı ailelerde, boşanma sonrasında çocukların boşanma öncesine göre daha olumlu davranışlar sergileyebildiği durumlar da mevcuttur. Gerilim ve tartışmalardan uzaklaşan çocukların sağlıklı kararlar alabildiği, psikolojik veya fiziksel şiddet ortamından uzaklaşan çocukların daha mutlu olabildiği örneklerin sayısı da dikkat çekmektedir. Durumun hassasiyeti göz önünde bulundurularak, mümkünse psikolojik destek alarak ailelerin boşanma kararını çocuklarına iletmeleri; olası olumsuz sonuçların da önüne geçebilmektedir.